בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 57

פרשת וילך

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי
מאור - 0542390375

דברים במחשבה
יום הכיפורים- תהליך התיקון

פתרון החידה הקודמת
השמעת קולו בראש השנה

החידה השבועית
באיזו שפה מותר להתפלל?

חינוך הילדים

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשת וילך, יש ציווי על מצות 'הקהל' (פרק לא):

וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת.. הַקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

מצות הקהל מתקיימת במוצאי שנת השמיטה בחג הסוכות. מצוה זו כוללת מעמד גדול של כל ישראל – אנשים נשים וטף. ויש לשאול, מדוע יש צורך שכולם יבואו?

דבר זה מבואר במסכת חגיגה (ג ע"א):

דרש רבי אלעזר בן עזריה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף – כדי ליתן שכר למביאיהן.

והקשו הפרשנים – באיזה טף מדובר כאן? אם נאמר שמדובר בילדים שהגיעו לגיל חינוך, מדוע נאמר שהשכר הוא למביאהם בלבד והרי יש לילדים עצמם גם כן תועלת במה ששומעים במעמד את דברי התורה הקדושה, אך מצד שני אם מדובר שלא הגיעו לגיל חינוך מדוע יש שכר להורים שמביאים אותם, שהרי זה כאילו הביאו עצים ואבנים?

נאמרו מספר תירוצים, ונראה כי אלו השלושה המרכזיים שבהם:

1. כלי יקר – מטרת התקהלות זו היא חזרה בתשובה של כלל ישראל, ובכדי שהקב"ה יסלח לעם ישראל, אומרים לו: "אם לא למעננו אז שיעשה בשביל גמולי חבל שלא פשעו". וכמו שאומרים בנוסח תפילת "אבינו מלכנו": "חמול עלינו ועל עוללינו וטפינו", וזה מה שנאמר "ליתן שכר למביאהם" היינו השכר זה התועלת שיש מהבאת הילדים ומתחינה זו, וכמו שנאמר בספר יואל (ב, טז): "אספו עם קדשו קהל קבצו זקנים אספו עוללים ויונקי שדים.."

2. הכתב והקבלה – הרי בכל אופן האישה תביא את ילדיה לירושלים ולא תשאיר

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

יום הכיפורים- תחילת תהליך התיקון

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

באחד מימי הכיפורים, סיפר הבעל שם טוב הקדוש לחסידיו אשר זכו להסתופף בצילו ביום הקדוש, סיפור מעורר ומרומם, שלא השאיר ולו עין אחת יבשה. משפחה יהודית אחת גרה בשכנות לגוי עשיר. המשפחה היהודית הייתה במצב כלכלי רעוע לעומת הגוי העשיר אך יחסי אהבה וידידות נעימים שררו ביניהם.

לימים, נפטרו הורי המשפחה היהודית, והותירו אחריהם בן צעיר, ילד רך בשנים. הגוי, שאינו זכה להביא ילדים לעולם, קיבל על עצמו לגדל את הילד היהודי. הזמן חלף והילד היהודי גדל בתור גוי לכל דבר ועניין, שום זכר ליהדות אינו נשאר בחייו. עד שיום אחד, בעקבות קטטה עם ילד אחר, נאמר לו בתור קינוי גנאי "יהודי אחד". לפתע חש הילד תחושה מוזרה שעוטפת את עולמו, חץ חד של אובדן זהות פילח את לבבו של הילד.

מתוך תחושותיו הקשות הוא פנה אל הגוי, אל אביו לכאורה ושאל אותו על עברו. הלה השיב לו שאכן הוריו הביולוגיים היו יהודים, והגיש לו את הדבר היחיד שנותר לו למזכרת מאביו- שקית ישנה מעור, ובתוכה מונח מחזור קטן ליום הכיפורים. כאשר ראה הילד את המחזור התרגשות עצומה ומסתורית הציפה את לבבו, ולא עזבה אותו לאורך תקופה ארוכה. לאחר זמן לא רב, בעודו שרוי בתוך תחושותיו, תוך כדי הליכתו אל בית הספר ראה את היהודים המתגוררים בעיירה מארגנים את משאם על עגלות סוסים. ששאל אותם לאן פניהם מועדות הם ענו לו: "אנו הולכים אל העיירה הסמוכה להתפלל את תפילת יום הכיפורים".

היהודים המשיכו לדרכם, אך דחף פנימי אינו הותיר לו מנוח. בהחלטה של רגע הוא החליט להצטרף אליהם והחל לצעוד ברגל אל אותה עיירה סמוכה ובידו שקית העור הישנה שבבטנה טמון המחזור הישן. עייף ותשוש הוא נכנס אל בית הכנסת באותה העיירה, לפתע החל לחוש בתחושה אדירה של קדושה מתוקה שעטפה את עולמו וכמו הזכירה לו מי הוא באמת ומה היא זהותו האמיתית. ככל הנראה הייתה זו קדושת יום הכיפורים שהבעירה את עולמו. בידיים רועדות הוא הוציא את מחזור התפילה וצעק בדמעות: הקב"ה איני יודע להתפלל או לקרוא את מה שכתוב כן, אך הינה לך כל המחזור כולו יה"ר שיחשב בעיניך כאילו התפללתי את כל התפילות הללו. מיותר לציין שמאותו רגע הוא לא חזר אל אביו החורג, ובנה לעצמו חיים טהורים וקדושים על אדני התורה והיהדות.

יום הכיפורים- איפוס החטאים:

אינני יודע אם אכן סיפור זה התרחש, ויצא מפיו של הבעל שם טוב הקדוש. אך למען האמת אין זה משנה כלל. סיפור זה מדגיש נקודה חשובה ומהותית, יום הכיפורים הוא יום קדוש ועליון מאין כמותו. ביום זה גנוזה קדושה אדירה אשר בכוחה לבקוע את שערי הרחמים ולהוביל למחילת עוונותינו מצדו של הקב"ה, וכפי שכתוב בתורתנו הקדושה: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו"

מפסוק זה ניתן לראות שיום הכיפורים הוא יום של לידה מחודשת. במהלך השנה חטאנו ועיוותנו את דרכינו, וצעדנו בשבילים שאינם עולים בקנה אחד עם ערכי הקודש של עם ישראל. אולם ביום הכיפורים, ניצבים אנו בפני מלכו של עולם, עטופים בטלית ובקדושה עליונה, מנותקים מהשפעות החומר עד כי נדמים אנו למלאכים, ומבקשים בקשה חרישית אחת- שכל חטאותינו ימחו. ואכן מבטיחה לנו תורתנו הקדושה שביום זה שערי רחמים פתוחים לתפילותינו, הקב"ה מקבל אותנו בזרועות פתוחות למרות כל חטאותינו "מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך".

כבר מתקופת ילדותנו, אנו מכירים את יום הכיפורים כיום של מחילת העוונות, יום שלאחריו נפתח עבורנו דף חדש, לבן ונקי. מחשבה זו תקועה היא כיתד איתנה במוחנו וליבנו, עד כי לאחר יום הכיפורים אנו חוזרים אל ביתנו בשמחה ובטוב לבב ומרגישים בלב שלם שהנה אנחנו במקום אחר, חטאותינו נמחו ואינם עוד כלל.

"יום הכיפורים תולה ויסורים ממרקים":

המחשבה הזו היא אכן משמחת ומרוממת, אך ברצוני לעצור ולשאול- האם היא באמת נכונה? האם אכן כל חטאותינו באשר הם נמחים לאחר יום הכיפורים?

למען האמת, מדברי חז"ל הבאים ניתן לראות שלא בהכרח. נעיין תחילה בדברים:

"שלשה (חלוקי כפרה) הן, ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר על עשה ושב – אינו זז משם עד שמוחלין לו, שנאמר שובו בנים שובבים. עבר על לא תעשה ועשה תשובה – תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה – תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין, שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם".

גמרא זו ידועה היא ומפורסמת, אלא שלעיתים רבות עלולים אנו לקרוא את הגמרא הזו מבלי להבחין במשמעותה העמוקה. הגמרא אכן אומרת שישנם עבירות כדוגמת "עבר על מצות לא תעשה" שעליהם אכן יום הכיפורים מכפר לחלוטין. אולם עבירות שעונשן כריתות ומיתות בית דין, אינם נמחים לחלוטין ביוהכ"פ, אלא מצריכים הם ייסורים שיטהרו ויכפרו על אשר עיוות.

לכאורה גמרא זו סותרת בצורה ברורה את ההבטחה המזהירה של תורתנו הקדושה שאומרת בפה מלא ובאופן חד משמעי שביום הכיפורים נוכל לכפר על כל חטאותינו. למען האמת שאלה זו נשאלה כבר לפני שנים רבות. כך לדוגמא בספר 'שערי תשובה' (שער ד' אות יז) המיוחס לר' יונה מופיעה שאלה זו באופן נחרץ וברור:

"ועל זה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו, א): כי על כריתות ומיתות בית דין תשובה ויום הכיפורים תולים ויסורים ממרקים, יש שאלה: והלא כתוב (ויקרא טז, ל): "מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו"?"

תחילת תהליך התיקון

רבינו יונה עונה על כך תשובה מאלפת וחשובה:

"והתשובה בזה, כי מה שנאמר "לפני ה' תטהרו" מצות עשה על התשובה, שנחפש דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה' ביום הכפורים. ואף על פי שנתחייבנו על זה בכל עת – החיוב נוסף ביום הכפורים, והטהרה אשר בידינו היא התשובה ותיקון המעשים, אבל מה שכתוב (שם): "כי ביום הזה יכפר עליהם לטהר אתכם" – שהוא אמור על הטהרה, שהשם יתברך מטהר אותנו מן העון ומכפר עלינו כפרה שלמה ביום הכפורים בלא יסורים, זה נאמר על מצות לא תעשה, אבל על כריתות ומיתות בית דין תשובה ויום הכפורים תולים ויסורים ממרקים."

אומר ר' יונה שאכן על מצוות לא תעשה ישנה כפרה גמורה ביום הכיפורים וכפשט הכתוב. אך על כריתות ומיתות בית דין, אומנם אין כפרה גמורה ביום הכיפורים, אך נפתח בו פתח לתשובה עמוקה ושלימה.

נסביר מעט את הדברים: כאשר אנו חוטאים ובפרט בחטאים חמורים שעונשים כריתות או מיתות בית דין, הנה אנו מתרחקים עד מאד מהקב"ה. דומים אנו בזה לבן אשר הכעיס עד מאד את אביו ופגע בו אנושות, עד כי אין האב רוצה עוד בקשר עם בנו. אולם לאחר שעשינו תשובה עמוקה ועמדנו לפני בוראנו ביום הדין, והבן כביכול פייס את אביו, כעת אפשר להתחיל ולדבר על תיקון מוחלט.

בשעת הפיוס אומנם לא תיקנו את כל אשר עיוותנו, הפגם עדיין קיים, האב עדיין פגוע מבנו, אך הוא מאפשר לו לשוב אליו מחדש. הקב"ה מאפשר לנו להתקרב אליו. לאחר כפרת יום הכיפורים, השי"ת מאפשר לנו לשוב ע"י ייסורים שימרקו אותנו אט אט ויחזירו את החיבור והקשר עם הבורא למצבו ההתחלתי והשלם.

מתוך הדברים עולה נקודה חשובה ומהותית- בתרבות המודרנית, מקובל לחשוב שיש פיתרון מהיר וחד לכל בעיה אפשרית, לעיתים אנו עלולים לטעות ולחשוב שמא גם בעבודת הקודש הדברים עובדים כך, ואכן יש פיתרון מהיר וזמין לכל פגם רוחני אשר יצרנו. אולם מדברי ר' יונה עולה שהדברים אינם כך. ישנם חטאים מסויימים, פגמים רוחניים [שאינם נפתרים ביום אחד סגולי- גדול וקדוש ככל שיהיה. אלא יום זה הוא תחילת מסלול התיקון, תחילת הדרך אל השלמתנו הרוחנית. אסור לנו לצאת מיום הכיפורים ולחשוב שכעת אנו כמלאכים לכל אורך השנה כולה, אלא עלינו לזכור שכעת אנו מספיק קרובים אל השי"ת כדי לתקן את אשר עיוותנו, לכל אורך חיינו. כעת אנו במקום שממנו אפשר לתקן ולהתקדש.

שנזכה ביוהכ"פ הבא עלינו לטובה, לכפר על אשר בר כפרה הוא, ומה שאינו בר כפרה מיידית שנזכה להתקרב מספיק לאבינו שבשמיים על מנת שנוכל לקבל את יסוריו באהבה ולתקן ע"י עבודה מאומצת את הפגמים שאנו בכוחות עצמנו ערמנו על לוח ליבנו.

האם מותר להשמיע קולו בראש השנה?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

הב"י כתב שבראש השנה ויום הכפורים נוהגים העולם להשמיע קולם בתפילתם, והב"י תמה על מנהג זה וכן בספר הפליאה תמה על מנהג זה.

ובפסקי התוספות כתב שברכות של ראש השנה מתוך שאין רגילים בהם משמיעים קולם וגם יש בהם ברכות ארוכות ומטעה אחד את חבירו לפיכך שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתם.

וכתב הב"י שהטעם למה שנהגו להשמיע קולם שהוא מפני שאינם רגילים בהם- ואפשר לתת טעם אחר לפי שהם ימי תשובה משמיעים קולם כדי לכוין יותר, ומכיון שחביבה להם תפילתם נותנים דעתם ואינם מטעים זה את זה אע"פ שמשמיעים קולם.

ובמדרכי כן מבואר "שאף על פי שכל ימות השנה מתפללים בלחש כדילפינן פרק אין עומדין (דף לא.) מקראי דחנה וקולה לא ישמע אך בראש השנה ויום הכפורים אומר בקול רם כדי שילמדו זה את זה ולהטעות לא חיישינן כיון שמצויים בידם מחזורים ותפילות והגמרא בירושלמי שאמרה שדוקא לבניו ביתו רבי יונה היה מגביה קולו זה היה דוקא בשאר ימות השנה, אבל בראש השנה ויום הכיפורים שרי".

וכתב שאע"ג שנאמר בגמרא (סוטה לב:) שמתודה בלחש שלא לבייש עוברי עבירה- בזמן הזה כולנו מתוודים וידוי אחד ואין כאן בושת.

והד"מ (א) כתב שמ"מ לא יגביה קולו יותר מידי דהוי כנביאי הבעל.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "יו"א שבראש השנה וי"כ מותר להשמיע קולם בתפלה, אפילו בצבור".

המ"ב (יא) שהמטרה היא לעורר הכונה, ולא חוששים לטרדת הציבור- מכיון שסידורים ומחזורים בידם, ובמג"א הסיק שיותר טוב להתפלל בלחש אם יכול לכוין.

והרמ"א: "וכן נוהגין, ומ"מ יזהרו שלא להגביה קולם יותר מדאי".

המ"ב (יב) כתב שיש ליזהר בזה מכיון שעל המגביה קולו יותר מידי נחשב שהוא מנביאי הבעל שנאמר בהם ויקראו בקול גדול.

או שעל ידי שיגביה קולו יותר מדאי יבלבל אחד מהם את חבירו, ומ"מ נראה שהחזנים שמגביהים קולם כדי לעורר הכוונה ולהשמיע את הדברים בצורה טובה- עושים נכון, מכיון שעיקר תפילת שליח הציבור נתקנה דוקא בקול רם. אמנם אותם העושים כדי להראות קולם בודאי שעושים שלא כהוגן.

ר' צפניה חגבי זכה בשובר לרכישה ב100 ₪ במכון בקורסים הדיגיטליים

שאלת השבוע

באיזה שפה מותר להתפלל, והאם יש הבדל בתפילת ציבור?

ר' צפניה חגבי—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

אותם בלי השגחה בבית שלהם, אז מדוע היה צריך הכתוב לצוות על ההורים להביא אותם? "ליתן שכר למביאהם" שהרי "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה" (בב"ק לח ע"א), וזה שנאמר "ליתן שכר למביאהם".

3. משך חכמה – אומנם מדובר על כאן על ילדים מתחת לגיל חינוך, אך יש תועלת גדולה להביא אותם למעמד קדוש זה, כמו שנאמר בירושלמי (יבמות א, ו) על רבי יהושע: "זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה", דברי התורה משפיעים לטובה על הקטנים גם אם לא מבינים. לפי זה, יש לומר שהשכר למביאהם הוא בכך שהם טורחים להביאם ובזה משפעים טובה וקדושה על התינוקות.

לומדים אנו מכאן, את החשיבות הגדולה בחינוך הדור הצעיר לתורה ולמצוות, שישמרו על המסורת העוברת בעם ישראל מאבא לבן במשך אלפי שנים.

תהליך חשוב זה החל באבי האומה – אברהם אבינו, שנאמר בו: "כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" (בראשית יח, יט).

למעשה, יש להעיר כי חינוך ילדיו של האדם לא מתחיל בילדים, אלא מתחיל בחינוך האדם עצמו (האבא), אם האדם חפץ שילדיו

ילכו בדרך הישר, עליו גם הוא לנהוג כן בעצמו.

הרמב"ן רומז לכך בפרשת נצבים, על מה שנאמר: "פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה", כתב הרמב"ן: "לרמוז כי משרש מתוק לא יצא מר, וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד ולא הרהר כלל בעבודה זרה לא יוליד מודה בה".

אומנם, גם הרמב"ן מודה שלמרות ההשתדלות של האדם, יש מקרים יוצאי דופן, שסיים שם: "ואל תקשה עלי בזה מן הכתוב (יחזקאל יח י) והוליד בן פריץ, כי אמת הדבר, וסוד גדול לא אוכל לפרש בו" (יש המבארים שהתכוון לגלגול נשמות).

מכל מקום, אך על האדם לעשות כל שניתן למען חינוך ילדיו, ולעולם אל יתייאש מהם, שהרי גם שישמעאל עשה תשובה (בבא בתרא טז ע"ב).

שבת שלום!